

■ ■ ■ Venstreorienterte bevegelser er skeptiske til konkurranse, også i politikken. ANC's 18 år ved makten i Sør-Afrika viser hvordan det kan bremse vekst og velstand.

Demokratisk klassekamp

MED EGNE ORD
KALLE
MOENE

I alle land, rike som fattige, har det store flertallet lavere inntekt enn gjennomsnittet. Hvorfor leder ikke demokrati til en økonomisk politikk i tråd med dette flertallets interesser?

Generelt er det minst tre grunner til at det fattige flertallets interesser taper i den demokratiske klassekampen.

■ Penger teller: Idealet om en person en stemme endres i realiteten til en dollar en stemme gjennom kampanjebidrag og partistøtte.

■ Svak sosial bevissthet: Det fattige flertallet kan ha en felles økonomisk interesse, men er ofte svært splittet i mange andre saker knyttet til ideologi og religion, slik at det ikke er så mange stemmer å vinne på å endre den økonomiske politikken i deres favor.

■ Partiloyalitet gir redusert makt: De fattige er lojale velgere til sitt venstreorienterte parti og stemmer på venstresiden så å si uavhengig av politikken den fører.

Betydningen av disse avvikene kan variere fra land til land. Mens USA og mange europeiske land har mest av de to første, kan den tredje være viktigst i mange utviklingsland.

Et aktuelt eksempel er Sør-Afrika. Som kjent markerte African National Congress (ANC) sin hundreårsdag sist helg. Afrikas eldste frigjøringsbevegelse har mye å feire: Avskaffelsen av det rasistiske apartheidstyret, innføringen av demokratiske rettigheter for alle og en overveldende seier ved alle politiske valg siden

INGEN MIRAKELMEDISIN. African National Congress (ANC) feiret sin hundreårsdag sist helg. Men etter 18 år ved makten har ANC ikke mye å vise til på det økonomiske området. Foto: Alexander Joe/AFP/Scanpix

frigjøringen i 1994.

Etter 18 år ved makten har ANC ikke mye å vise til på det økonomiske området. Først og fremst er fattigdommen fortsatt urimelig høy. På Jo Thori Linds og min gniendeindeks er Sør-Afrika rangert på topp blant de landene i verden der ekstrem fattigdom er knyttet til høy ulikhet og ikke til lav nasjonalinntekt per innbygger. Nesten 40 prosent av arbeidstagerne er arbeidsløse. Hele 70 prosent av de unge er uten arbeid. Den hvite eliten som sloss så hardt mot like rettigheter for alle – og som norske skipsredere hjalp med oljeleveranser midt under oljeboikotten mot apartheidregimet – eier fortsatt så å si all jord.

På toppen kommer et politisk vanstyre med utbredt korrupsjon, som favoriserer en liten oppadstigende svart overklasse. Tilsynelatende er vi vitne til en bolivianske revolusjonen i 1952. Jordfordelingen var som i Sør-Afrika. Under ti prosent av befolkningen eide over 90 prosent av jorda. Revolusjonen var ledet av MNR (Movimiento Nacionalista Revolucionario) som i likhet med ANC mobiliserte de fattige for omfordeling av jord og for likere muligheter for alle. Som ANC innførte MNR stemmerett for alle, også de som ikke kunne lese og skrive.

Etterhvert begynte MNR å

De sosiale bevegelsene i Brasil er mer uavhengige av partiene, slik at en politikk som ikke går flertallets vei, kan straffe seg ved neste valg

favorisere visse grupper i bytte mot politisk støtte, slik eliten i Bolivia hadde gjort før. Resultatet ble at det gamle inegalitære systemet fortsatte under en ny, men like undertrykkende elite.

Etter en lang frigjøringskrig var det selvsagt behov for forsoning i Sør-Afrika. Dette gjorde det kanskje vanskelig å sette i gang kontroversielle tiltak som gir utvikling, utjevning og likere muligheter for alle. Men det forklarer ikke hvorfor det sørafrikanske demokratiet fortsetter å gi så få økonomiske konsekvenser til de store majoritetsinteressene i samfunnet.

En forklaring er trolig mangelen på reell politisk konkurranse, på grunn av stor partiloyalitet. Venstreorienterte bevegelser er som kjent skeptiske til konkurranse, ikke bare i økonomien, men også i politikken. ANC er ikke noe unntak. Partiet har ingen reelle konkurranter.

Paradoksalt innebærer den store støtten fra det fattige fler-

tallet at de fattiges interesser ikke blir ivaretatt. ANC kan fortsatt høste stemmer på partiets heroiske innsats i kampen mot apartheid.

Sør-Afrika bør imidlertid sammenlignes med Brasil. Begge er rike mellominntektsland med en ekstrem ulik fordeling. Begge har demokratisk valgte, venstreorienterte regjeringer som går inn for sosial utjevning og fattigdomsreduksjon. Mens andelen ekstremt fattige ikke har gått mye ned under ANC, har den blitt halvert under Lula i Brasil.

En forklaring kan være at de sosiale bevegelsene i Brasil i realiteten er mer uavhengige av partiene, slik at en politikk som ikke går flertallets vei, kan straffe seg ved neste valg.

I den demokratiske klassekampen ser det derfor ut til være reell politisk konkurranse mellom partiene som gir størst innflytelse for flertallets interesser. Det som derimot gir mest korrupsjon og favorisering, er enten at den sittende regjering blir erstattet med sikkerhet eller gjenvalgt med sikkerhet.

Flertallets reelle makt ser ut til å være størst når det er fifty-fifty sjans for gjenvalg.

■ Kalle Moene, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo

LEST SIDEN SIST

Deli De Luca åpner i Trondheim - uten en eneste polse. Sjokk og vantro i Adressa.no

Lorry har en rikholdig meny, men er kanskje mest kjent for sine 225 ølsorter. Nettsiden til Lorry forteller ikke at restauranten også tilbyr krøll.

Medier, markedsliberalere og de som er politiske motstandere til den norske matmodellen, boltret seg i analyser om hvor bra alt hadde vært om vi hadde løst net grepet permanent. Landbruks- og matminister Lars Peder Brekk taler om smørkrisen på landbrukssamvirkets konferanse og antyder at noen smurte tykt på.

Du trenger ikke være omdømmeekspert for å forstå at høstens smørhistorie - som folk har fått anledning til å le av verden over - er uheldig for den norske landbrukspolitikken omdømme. Brekk avslører at det av og til holder å være landbruks- og matminister for å forstå ting.

Fokuset på smørangelen har vært svært stort og mange spør etter endringer i landbrukspolitikken. Jeg ser ingen grunn til det. Smørkrisa er ikke et resultat av systemfeil, men av dårlig håndverk.

Brekk antyder at det ikke holder å være landbruksminister for å forstå at det trengs endringer i landbrukspolitikken.

Det var ikke på kjøpesentre eller parkeringsplasser folk fant sammen etter 22. juli.

Aftenpostens Kjersti Nipen forteller om nederlag for handelsnæringen og parkeringssekskapene.

Bart er bart, og alle synes det er morsomt, selv om det kulturelt hører mer hjemme hos dere. Salgssjef Frode Teige i Kraft Foods legger larsningen av sjokoladen «Melkebart» til Trondheim, forteller Adressa.no.

Norges stabbur ble fylt med mye ekstra olje ifjor.

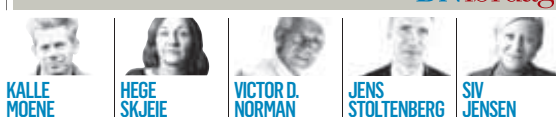
Aftenpostens Sigurd Bjørnestad melder om høykarbondiett for kongeriket.

Liket er fortsatt varmt! Tom Harald Jensen, administrerende direktør i Cappelen Damm, innrømmer bokbransjens nylige død på Aftenpostens debattsider, men har ikke fastsatt dødstidspunktet.

Jomfruland landhandel stenger nå sine dører for godt, også i sommermånedene. KV - Kragerø Blad Vestmar

lestsidensist@dn.no

MED EGNE ORD

KALLE MOENE

HEGER SKJERVE

VICTOR D. NORMAN

JENS STOLTENBERG

SIV JENSEN

DN

E-post: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10
Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn
inklusive mellomrom Underinnlegg/replik: Maks 1500 tegn (ca 250 ord)
Legg ved portrettfoto

■ Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær Varsom-plakaten.
■ Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt

stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere.
■ Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter.

Debattinnlegg honoreres ikke.
Debattansvarlig: Vidar Ivarsen, tlf. 22 00 10 59 - 932 56 059
debatt@dn.no